

KATTIG OF SCHATTIG?

De ins en outs van het socialiseren van kittens

Drs. Margit Price-Bossard

Veterinair gedragsdeskundige; PB-Animee, Asperen

Naar schatting twaalf procent van de katten wordt geëuthanaseerd vanwege gedragsproblemen. Ook het herplaatsen van katten of afstaan aan dierenasiels heeft heel vaak een gedragsmatige reden. Veel van deze ontsporingen in gedrag zijn terug te voeren op een verkeerde begeleiding in de eerste levensmaanden van de kat. Hoe kun je katten socialiseren? En welke rol kan de dierenartspraktijk hierin spelen? Hoe vergroot je de kans op een sociale kat, die zich ook op de behandelafel voorbeeldig gedraagt?

SOCIALISEREN VAN KATTEN

Socialiseren wordt bij honden algemeen geaccepteerd en toegepast. Maar ook bij katten zijn spectaculaire resultaten te verkrijgen. De opmerking dat katten niets kunnen leren is een fabeltje! Het feit dat ook katten getraind kunnen worden om een behendigheidsparcours af te leggen, bewijst dit al. Ook zijn katten niet a-sociaal: het zijn solitaire jagers, maar géén solitaire dieren. Katten zijn heel goed in staat om sociale verbanden aan te gaan met soortgenoten en mensen. Zo leven verwilderde poezen vaak in groepen bij elkaar en verzorgen zij elkaars nakomelingen.

Door kittens op een prettige en gecontroleerde manier herhaaldelijk kennis te laten maken met soortgenoten, andere diersoorten (inclusief de mens), nieuwe situaties en prikkels, zullen zij deze gemakkelijker als positief gaan ervaren. Hierbij hoort rekening gehouden te worden met het feit dat de kittens ook de tijd moeten krijgen om deze indrukken te verwerken: voldoende rust in deze ontwikkelingsfase is heel belangrijk. Zeg maar: slapend slim worden.

SOCIALISATIE PERIODE BIJ DE KAT

De periode waarin katten het meest gevoelig zijn om sociaal gedrag aan te leren, wordt door de meeste wetenschappers tussen de 2^e en 7/9 weken beschouwd. Deze socialisatie periode begint vanaf het moment dat kittens voldoende ontwikkeld zijn, qua zintuigen en motoriek, om soortgenoten en de omgeving wat uitgebreider te gaan verkennen. Deze periode eindigt met het verminderen van het vermogen om gemakkelijk nieuwe sociale contacten aan te gaan. De kittens worden wat terughoudender in het benaderen van onbekende levende wezens en voorwerpen.

Door diverse onderzoekers is aangetoond dat de meest optimale periode om katten op mensen te socialiseren tussen de 2 en 7 weken leeftijd ligt (o.a. Karsh en Turner 1988). Deze periode duurt dus aanzienlijk korter dan bij honden (3 tot 12/14 weken).

Belangrijk is ook om je te realiseren dat kittens op deze leeftijd over het algemeen nog bij de fokker (cattery of gelegenheidsfokker) aanwezig zijn, wanneer dat moment verstrijkt. Het zoeken naar een fokker die actief socialiseert op mensen (verschillende types, leeftijden en geslacht) is dus zeer belangrijk om een kat te krijgen die sociaal is naar mensen!

GROEI HERSENEN

De hersenen van de kat zijn bij de geboorte nog slechts 20% van het uiteindelijke gewicht, maar bereiken dit maximale gewicht al op 3 maanden leeftijd (Smith, '77). De hersenen maken dus een enorme groeispurt door. Katten die in gedepriveerde omstandigheden opgroeien (geïsoleerd van soortgenoten en andere stimulerende prikkels), blijken zich minder goed te ontwikkelen dan soortgenoten die tussen soortgenoten opgroeien. Ongeremd overactief gedrag, extreem angstig en agressief gedrag blijkt vaak het gevolg, evenals wol zuigen en bijten.

Door katten op de juiste wijze te socialiseren, gebruik makend van de gevoelige periode hiervoor, wordt een snellere groei van neurale verbindingen gerealiseerd. Het aantal verbindingstukjes in de hersenen dat voor zenuwprikkeloverdracht zorgt, de synapsen, neemt toe; het aantal synapsen dat

aangelegd maar niet gebruikt wordt, neemt af. Dit heeft tot gevolg dat katten die optimaal kennis hebben gemaakt met allerlei positieve nieuwe prikkels, hun zenuwstelsel hebben voorbereid op andere nieuwe situaties, ook op latere leeftijd. Mede hierin ligt de anatomisch fysiologische basis voor het socialiseren.

PREDISPONEREND VOOR SOCIALE KATTEN

Uiteraard is het genetische materiaal belangrijk: het hebben van twee sociale ouders. De vader blijkt hierbij een veel grotere rol te spelen dan vroeger werd aangenomen (McCune '95). Daarnaast zijn o.a. het krijgen van het juiste voorbeeld van soortgenoten (inclusief moeder), het ras, de leeftijd van plaatsing en de omstandigheden waarin de kittens opgroeien bepalend voor het feit of het dier tot een sociale kat uitgroeit.

Of het kitten sociaal naar mensen zal zijn, wordt door een belangrijk deel bepaald door *early handling*. Wanneer een kitten al vanaf vroeg na de geboorte door mensen in handen is genomen, dan zal hij later minder geneigd zijn om voor mensen te vluchten en zal hij ze eerder benaderen. Zo toonde Meier in '61 aan, dat Siamezen die vanaf de geboorte dagelijks geaaid werden, eerder hun ogen openden en sneller het nest verlieten dan nestgenoten die niet werden geaaid.

De intensiteit (aantal minuten van lichamelijk contact en het gebruiken van de stem) blijkt ook van belang. Zo is een dagelijks contact met mensen van 45 minuten gunstiger dan 5 minuten per dag (Karsh '82-'88). Wanneer kittens meer dan 1 uur per dag geaaid worden, heeft dit overigens geen extra voordeel meer (McCune, McPherson en Bradshaw). Zoals gezegd is de periode tussen 2 en 7 weken het meest belangrijk in het ontwikkelen van sociaal gedrag naar mensen.

SOCIALISEREN IN DE PRAKTIJK

Actief socialiseren omhelst vele aspecten

- Fokker: goede fokker onderneemt veel met zijn kittens, biedt allerlei prikkels op juiste wijze aan. Met name het socialiseren op verschillende mensen is hierbij van groot belang, aangezien de gevoelige periode hiervoor geheel in de periode voor het spenen (7-8 weken) ligt.
- Het meest ideale moment van plaatsing van een kitten is sterk afhankelijk van de omstandigheden bij de fokker en nieuwe eigenaar (o.a. mogelijkheid om te socialiseren, met name op mensen en andere katten). Indien de omstandigheden ideaal zijn, dan lijkt 9-10 weken de juiste leeftijd. Mogelijk ligt dat bij raskatten wat later: verder onderzoek is echter nodig om dat aan te tonen.
- Juiste manier van introduceren in huis: kitten laten verkennen, liefst eerst kleine ruimte, groepsgeur creëren. Geleidelijk aan alle gezinsleden en evt. andere katten erbij.
- Niet in gelegenheid brengen om fouten te maken; gewenst gedrag belonen, liever dan ongewenst gedrag bestraffen. Op deze manier worden de regels snel duidelijk, zonder dat de binding met de eigenaar hieronder lijdt.
- Socialiseren op katten om sociale soortspecifieke gedragingen, zoals grenzen / bijtinhbitie te leren. Mensen kunnen dit een kitten toch minder goed bijbrengen dan soortgenoten. Daarom moeten kittens tot een leeftijd van 14 weken contact hebben met andere katten om zich later sociaal te gedragen naar andere katten. De dierenartspraktijk kan hierin een rol spelen, door Kitten Klassen te organiseren. Uiteraard is het wel essentieel dat er alleen met sociale, gezonde en gevaccineerde soortgenoten gespeeld wordt.
- Socialiseren op mensen (verschillende leeftijden en typen) en andere diersoorten. Met name wennen aan honden is zinnig omdat het angstig weggrennen voor honden najagen bij hen oproept.
- Laten wennen aan allerlei handelingen zoals betasten op tafel, borstelen, gebitsverzorging en medicijnen geven kan diergeneeskundig later vele voordelen hebben.
- Laten wennen aan bench, halsbandje, tuigje, vervoermand en auto. En dit niet alleen koppelen aan een bezoek aan de dierenartspraktijk, want dan kan het kitten snel een negatieve associatie hiermee krijgen.
- Voorkom verveling bij kittens: samen spelen (maar niet met de handen of andere lichaamsdelen!), omgevingsverrijking, kattenspeelgoed.

- Wen kittens direct aan verschillende smaken voeding. Smaakvoorkeur ontwikkelt zich al op jonge leeftijd (deels al van moeder meegekregen), dus ook hier geldt: jong geleerd is oud gedaan (gegeten).

SOCIALISEREN IN DE DIERENARTSPRAKTIJK

Nieuwe kittens zullen zich snel(ler) thuis voelen in de dierenartspraktijk als rekening gehouden wordt met:

- Rustig praten, handelen; zo min mogelijk dwang.
- Kat is een omgevingsdier: geef hem tijd om te wennen!
- Liever geen vaccinatie tijdens eerste consult. Ook negatieve ervaringen met asociale honden, bange katten en anaalklier geuren werken averechts.
- Positieve indruk versterken door ontspannen gedrag te belonen (aandacht, spel of iets lekkers). Evt. inzetten van valeriaan en/of feromonen.

KITTEN KLAS

Omdat het overbrengen van bovenstaande informatie heel belangrijk, maar erg tijdrovend is, bestaat de mogelijkheid om Kitten Klassen te gaan organiseren. Vergelijkbaar met de al langer populaire Puppy Parties, kan er tijdens deze bijeenkomsten informatie verstrekt worden over kattengedrag (normaal gedrag, voorkomen en herkennen van probleemgedrag), kattenverzorging en de medische behoeften van katten. Deze avond kan bijvoorbeeld gegeven worden door een dierenarts en een assistente samen en bijvoorbeeld gekoppeld worden aan een rondleiding door de praktijk.

Een perfecte gelegenheid om een stuk service aan de nieuwe klant/patiënt te bieden, tijd uit te sparen tijdens de reguliere vaccinatieconsulten EN beter gesocialiseerde kittens te creëren!

Praktische uitvoering Kitten Klas:

- Niet meer dan 8 kittens per avond.
- Maximale leeftijd 14 weken.
- Minimaal 1x gevaccineerd, minimaal 10 dagen ervoor.
- Indien de kittens mogen spelen, een belangrijk doel van deze bijeenkomsten, dan 1 persoon louter laten observeren. Dit omdat het voor alle kittens een positieve ervaring moet zijn.
- Ruimte moet hygiënisch en groot genoeg zijn.
- Informatie komt het beste over indien hij over 2 (3) keer gegeven wordt. Dit omdat mensen dan tussendoor de meegegeven informatie hebben kunnen lezen en tegen nieuwe vragen zijn aangelopen.
- Een vergoeding vragen is heel redelijk. Ook kan hier creatief mee worden omgegaan, door bijvoorbeeld een tegoedbon uit te delen voor een gratis check up op een later moment.
- Klanten kunnen op verschillende manieren geworven worden, bijvoorbeeld via een oproep/artikel in de lokale krant en/of via de internetsite. Uiteraard moet er ook in de wachtruimte aandacht worden de Kitten Klassen.

Het socialiseren van kittens is op dit moment nog niet erg gebruikelijk. De mensen (ook fokkers) die hiermee echter ervaring hebben opgedaan, zijn allemaal razend enthousiast over de resultaten! Gemakkelijke sociale katten waren het gevolg.

Het opzetten van Kitten Klassen kan een prima hulpmiddel zijn om uw klanten in het socialisatieproces te begeleiden. Uw klanten en hun kittens zullen u dankbaar zijn. En uw werkgenot zal er door toenemen. Veel succes!